

YEREL BASINA GÖRE 1935-1950 YILLARI ARASINDA URFA'DA MAHALLİ VE MİLLİ BAYRAM KUTLAMALARI

Ahmet İLYAS¹

Geliş: 11.05.2018 / Kabul: 13.09.2018
DOI: 10.29029/busbed.423017

Öz

Milli bayram olgusu, toplumların ortak sevinçlerini, değerlerini ortaya koyan başat kavramlardandır. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde İyd-i Milli dışında bir ulusal bayramın kutlanmaması önemli bir problemdir. Özellikle Osmanlı Devleti gibi birçokulusu bünyesinde barındıran bir imparatorluğun, ayakta kalmasını sağlamanın yollarından biri ya milli bayramlar, ya dinsel ortak özne, ya da ortak bir geçmişe sahip olmaktır. Ancak bu üç realite de Osmanlı toplumu için uzak kavramlardı. Milli Mücadele sonrası devletin yapılanma ve inşa sürecinde uluslaşma aşmasını somutlaştırmak, rejimin benimsetilmesini sağlamak amacıyla milli bayramların yaygınlaştırılmasınadikkat edildi. Meclisin açıldığı 23 Nisan, günü Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak, Osmanlı'dan kalan İdman Bayramı, Atatürk'ün Samsun'a çıktığı 19 Mayıs ile birleştirilerek 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı, saltanatın kaldırılıp Cumhuriyet'in ilan edildiği tarih olan 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ve nihayetinde Yunanlıların yenilgiye uğratıldığı 30 Ağustos Zafer Bayramı olarak kutlanması kararı alındı. Bu ulusal bayramların kutlanma süreci bu çalışmada Urfa örneğinde ele alındı. Ayrıca Urfa'nın düşman işgalinden kurtulduğu tarih olan 11 Nisan mahalli bayram kutlamaları da bu çalışmanın ana omurgasını oluşturmaktadır. Çalışma, bayramların resmi olarak kutlanmasının miladı olan 1935 yılından başlar 1950 yılına kadar ki süreci içermektedir. Bu süreçler içerisinde Urfa'da yaşanan bayram coşkuları yerel gazetelere yansdığı şekilde verilmeye çalışıldı.

Anahtar Kelimeler: Bayramlar, 11 Nisan, Urfa, cumhuriyet, egemenlik

1 Dr. Öğr. Üyesi, Batman Üniversitesi, ahmetilyas@hotmail.com,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9578-9160>

ACCORDING TO LOCAL MEDIA, CELEBRATIONS OF LOCAL AND NATIONAL HOLIDAYS IN URFA BETWEEN THE YEARS 1935-1950

Abstract

National holiday as a phenomenon is one of the principle concepts that manifest the shared joys and values of societies. During the transition period from the Ottomans to the Republic, having celebrated no national holiday apart from the "İyd-i Milli" forged some problems. One of the ways to help ensure the survival of a multi-national empire like the Ottomans are either holidays or religious themes or having a common history. However, these three realities were vague concepts for the Ottoman society.

During the restructuring of the state after post-National Struggle, particular importance was attached to national holidays as a means to make the nationalization process concrete and to ensure the adoption of the regime. It was decided to celebrate April 23rd, the day of the Assembly's inauguration, as the "National Sovereignty and Kids Holiday"; May 19th, the day when Atatürk arrived Samsun, combined with the "Sport Holiday" that was inherited from the Ottomans, as the "Commemoration of Atatürk, Youth and Sport Holiday"; October 29th, the date when the Sultanate was abolished and the Republic was proclaimed, as the "Republic Holiday"; finally August 30th, when the Greeks were defeated, as the "Victory Holiday". This work encompasses the process from 1935, the milestone of officially celebrating the holidays, to 1950. The holiday excitements experienced in this process in Urfa is presented as reflected in the local newspapers.

Keywords: Festival, 11 April, Urfa, Republic, sovereignty

Giriş

Ulus devlet yapılanmalarının toplum üzerindeki tezahürlerinden biri de milli bayram olgusudur. Milli bayramlar, toplumun ulusal düzeyde birlik ve beraberliğini göstermesi açısından mühimdir. Modern devletlerdeki toplumların yazgısı olarak nitelendirilen milli bayram kavramının somutlaşmaorjini Fransız İhtilali sonrasına kadar sarkabilir. 14 Temmuz 1790'da ilk defa ulusallaşmanın ve toplumsallaşmanın yansıması olarak kutlanılan Fransız İhtilali bayramı birçok ulusa örnek teşkil etmiştir (Hunt, 1984: 35). Denilebilir ki Fransız İhtilali, millet kavramının bayramlar vasıtasıyla toplum arasında kıvanç ve tasayı birleştiren birsembol haline gelmiştir. Ayrıca Almanların 1870 yılında Fransızlara karşı kazandığı Sedan Savaşı'nı, Alman ulusçuluğu canlı tutmak için 1871 yılından itibaren milli bir zafer olarak kutlamaları da milli bayram kavramı etrafında düşünmek gerekir. Tüm bunların yanında kişisel olarak bazı devlet adamlarının doğum günleri de milli bayram olarak kutlandığı bilinmektedir.

Tarih sahnesine çıkışlarından beri Türklerin kendilerine has sevinçlerini belirten bayramların kutladığı belirtilmektedir. Bu sevinçleri ilmi olarak kaleme alan Kaşgarlı Mahmut, bu bayramları: “*halk arasında gülme ve sevinme, bir yerin ışıklarla ve çiçeklerle bezenmesi ve orada sevinç içinde eğlenilmesi*” olarak ifade etmiştir (Mahmut, 1985: 263). Baharın gelişini kutlamak amacıyla nevrız bayramlarının halk arasında kutlandığı da bilinir. Esasen Türkler, Müslümanlığı kabul ettikten sonra ulusal manada bayramların yerini dini bayramları elzem olarak ele aldıklarını ifade etmek gerekir. Osmanlı Devleti’nde bu bayramlar tatil günleri olarak da değerlendirilmiştir. Fakat II. Meşrutiyet’e kadar Osmanlı Devleti’nde resmi bayram olgusuna rastlanılmadığı ifade etmek en doğrusudur. Resmi bayram kavramsalı daha çok padişahın tahta çıkışı olarak tanımlanmıştır. Osmanlı Devleti’nde ilk resmi bayramının *İyd-i Milli-yi Osmani* olarak nitelendirilen 23 Temmuz 1908 yılında ilan edilen Hürriyet Bayramı’dır (Üstel, 2011: 29).

İlk resmi bayram olarak kabul edilen İyd-i Milli Bayramı 1909 yılından itibaren kutlanmış olup, 1934 yılına kadar varlığını devam ettirdi. İyd-i Milli Bayramının resmi olarak kutlanması teklifini İzmir Mebusu Ahmet Müfit Bey tarafından “*Osmanlıların istiklâlini ilân ettikleri Kânûn-ı Sâninin 14. gününün eyyâm-ı mahsûsa-i milliye meyânına ithaline*” dair takriri ile şekillenmiştir (Meclisi Mebusan Zabıt Ceridesi, C. I, B. XVI, 21 Ocak 1909:285). Kanun teklifi görüşülürken İstanbul Mebusu Hüseyin Cahit (Yalçın) Bey ise Osmanlı toplumunun parçalı halinin tek vücut haline gelmesini sağlayacak bayramın Meşrutiyet Bayramı olması gerektiği konusunda fikir beyan etti (Beşikçi, 2012: 62). Ona göre yaşanan bu badireli ortamın bir nebze olsa ulus anlamında beraberliği sağlayacak olan şey milli bayram kavramıydı. Milli bayramların toplumun paydasında yer almasının bu birlikteliği daha da kökleştireceği kanısındaydı. Hüseyin Cahit Bey’in bu çağrısına Sinop Mebusu Yusuf Kemal Bey destek verdi. Yusuf Kemal Bey, konuşmasında şu noktalara değinerek milli bayram olgusuna milli birlik beraberlik açısından bakmıştır:

“*Efendim, zannederim böyle bir gün tayininden maksat, bütün efrâdı Osmaniye arasında Osmanlılık esasının teyididir. Yani o gün bütün efradı Osmaniye yek diğerini tebrik etsin, yek diğerine sarılsın ve o günü bir meserretli gün addedsinler de, o da bir istifade temin etsindir, başka bir şey değil zannederim....iydi milli ittihaz olunacak gün, işte şu kaideyi câmi olmalıdır. Yani bütün efkâr-ı millete, bütün efradı milletin hulûdunda bir tesir husule getirmeli ve efradı millet de yekdiğerine bir cihedi vahdetle müttehit olduklarını anlamalıdır. İydi milli budur zannederim, bu esasları düşünecek olursak, tarihi istiklâlimiz, bizim için daima muhterem ve mukaddes olmakla beraber, bu gibi a’yâdın taaddüdü caiz görülmediğinden dolayı 10 Temmuz tarihinin kabulü, zannederim daha muvafıktır*” (MM ZC, C. I, B. XVI: 321).

İttihat ve Terakki Cemiyeti en azından II. Abdülhamid’e karşı bir hamle olarak II. Meşrutiyeti motivasyon açısından canlı tutmak istediklerini Meclis-i Mebusan

tartışmalarında kendisini açığa çıkardığı iddia edilebilir. Tüm bu tartışmalar neticesinde alınan kararlar 23 Temmuz 1908 gününün milli bayram olarak kabul edilmesi 6 Temmuz 1909 tarihinde resmi gazetede yayınlanarak yürürlüğe girdi (Yamak, 2008: 327). İyd-i Milli Bayramı, Birinci Dünya Savaşı hariç her yıl kutlanmaya devam edildi. Fakat yeni rejimin savunucuları, 1935 yılında yaptıkları değişiklikle 10 Temmuz Hürriyet Bayramı (İyd-i Milli) kutlanmasını bir kenara bırakarak onun yerine Cumhuriyet ve Ulusal Egemenlik bayramlarını ön plana çıkardılar (Bora, 2017: 52). İttihat ve Terakki yöneticilerinin toplumu dinsel manada bölen dini bayramların yanında toplumun ortak mutluluklarını ortadan kaldırmak amacıyla 1915 yılından itibaren Mektepliler Bayramı, 1916 yılındaki Çocuk Bayramı ve İdman Bayramı'nı resmi bayramlar listesine ekledi (Üstel, 2011: 29). Bunlar içerisinde Çocuk Bayramı'nın paramiliter anlayışla savaş yıllarında halkın millet sağduyusunu ortaya çıkarmak için oluşturulduğu iddia edilir (Alkan, 2011: 53).

Milli Mücadele Sonrası Ulusal Bayramlar

Ulusal mücadelenin fiziksel zaferi sonra sıra ulusal bütünleşmenin toplum nezdinde sağlanmasına gelmişti. İttihat ve Terakki'nin başlattığı ulusal bayramlar etrafında toplumun birleşme modeli en azından bir süre daha devam ettirilme konusunda bir ön yargı yoktu. Bu nedenle 1935 yılına kadar İttihatçıların başlattığı milli bayram olgusuna dokunulmadı. Ancak 23 Nisan 1920 yılında açılmış olan Meclis'in ulusal egemenlik adına milli bir bayram olması 1921 yılı içerisinde benimsendi. Saruhan Mebusu Refik Şevket ve arkadaşlarının 23 Nisan'ın idi milli addi olması yönündeki kanun teklifi 112 Nolu Kanun olarak kabul edildi (TBMM, C. X, 23.4.1337: 74). Ulusal bir bayram olan ulusal egemenlik bayramının yine Nisan ayında Himaye-i Etfal Cemiyeti tarafından kutlanılan Çocuk Bayramı ile birleştirilmesi ise zaman içerisinde gerçekleşti (Alkan, 2011). Haziran 1938 tarihinde çıkarılan kanunla Ulusal Egemenlik Bayramı, 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı olarak kutlanmaya başlandı. Cumhuriyet sonrası milli bayramlardan bir diğeri de 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı'dır. Cumhuriyet ve Türk İnkılabının en önemli noktalardan biri olan Cumhuriyet'in ilanının bayram olarak kutlanması ulus-devlet sembollerindedir. Bu rejim değişikliğinin toplum tarafından benimsenmesi ancak ve ancak bayram şeklinde kutlanmasıyla sağlanabilirdi. Bu amaçla 2 Şubat 1925 tarihinde sevk edilen ve "*Cumhuriyetin ilânına müsadif 29 teşrinievvel gününün millî bayram addi hakkında kanun*" adlı teklif 19 Nisan 1925 tarihinde 628 sayılı kanun olarak kabul edildi. Cumhuriyet bayramı ilk defa 29 Ekim 1925 tarihinde yurt içi ve yurtdışı elçiliklerinde milli bir bayram olarak kutlanmaya başlandı.

Osmanlı'dan Erken Cumhuriyet'e miras olarak bırakılan milli bayramlardan biri de *İdman Bayramı* ve *Gazi Günü* olarak bilinen ve tarihe *19 Mayıs Atatürk'ü Anma,*

Gençlik ve Spor Bayramı'dır. Militarist bir yaklaşımın nüvelerinden biri olan gençliğin hem asker hem de atletik yapıda olması Alman subaylarının İttihatçı subaylara öğüttüğü bir yaklaşımdı. ColmarVon Der Goltz Paşa'nın, *Millet-i Müselleha*(Ordu Millet) olarak ifade ettiği kavramın somutlaşması, İttihat ve Terakki'nin düşündüğü modern toplumun temel hedeflerindendi. Dahası Mustafa Kemal kaleme aldığı *Zabit ve Kumandan ile Hasbihal* adlı çalışmada ordu millet anlayışına uygun bir tavırla Goltz Paşa'dan örnekler verir (Gündüz, 2010: 77). Goltz Paşa'nın ordu millet anlayışın tezahürlerinden biri de sağlam kafa sağlam vücutta bulunur veczesidir. Türk gençliğinin sağlam bir yapıda bulunması için sporcu bir kişiliğe sahip olması gerekiyordu. Özellikle bu amaçla ortaya atılan İdman Bayramı'nın temelinde bu anlayış geçerlidir. Selim Sıtkı Tercan tarafından ortaya atılan ve "*ne yapayım, bir idman bayramı düzenleyeyim*" (Oğuzkan, 1997: 23-24) demesi üzerine ilk defa 1916 yılında başlayan bu milli bayramın tarihlenmesi bu şekilde gerçekleşmiştir. Osmanlı Olimpiyat Cemiyeti'nin de kurucusu olan Tercan'nın bu girişimi neticesinde 29 Nisan 1916 tarihinde Papazın Çayırı denilen yerde ilk bayram kutlanır (Oğuzkan, 1997: 24). 1920'lere kadar bazı yıllar yapılmasa da bu bayramın Mektepliler Bayramı olarak da kutlandığı ifade edilir (Alkan, 2011: 34). Bu arada Mayıs ayı içerisinde Mustafa Kemal'in Samsun'a ayak bastığı yıl da *Gazi Günü* olarak kutlanmaya başlanmıştı. Geçen süre zarfında bilhassa Mayıs ayı içerisinde Atatürk'ün doğum günü, gençlik merasimleri babındaki bayramlardaki kutlanma esasında kafa karışıklığının olduğu görülmektedir. Hakan Uzun'un bu karışıklığa dair yaklaşımı aydınlatıcı olsa gerek: "*Bayramın ismi konusunda da bir çelişki yaşanmıştır. 19 Mayıs günü kutlamalarının, "Atatürk Spor Günü", "Atatürk Spor Merasimi", "19 Mayıs Şenlikleri", "Atatürk Günü", "İdman Bayramı", "Atatürk Spor Bayramı", "Jimnastik Bayramı", "19 Mayıs Bayramı" "İdman Şenlikleri", "Jimnastik Şenlikleri" gibi farklı isimler altında anılması bu kutlamaya isim verme konusundaki kararsızlığa örnek olarak verilebilir*" (Uzun, 2010: 113). 1935 yılında ulusal bayramlara ilişkin çıkarılan kanun içerisinde de adı geçen bayram yer almamıştır.1936 ve 1937 yılları arasındaki bayramlarda özellikle Atatürk sevgisi, spor, vatan kavramlarının yer aldığı gösteriler düzenlenmiştir. Nihayetinde 19 Mayıs 1938 tarihinde Mustafa Kemal'in son defa katıldığı kutlamalar sonrası işleri Bakanı Şükrü Kaya bundan böyle 19 Mayıs kutlamalarının Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı olarak kutlanacağını, Atatürk'ün bu bayramı tüm gençliğe armağan ettiğini ifade etmiştir. 20 Haziran 1938 tarihinde 2739 Sayılı Kanuna ek olarak Gençlik ve Spor Bayramı da eklenmiş ve 3466 Kanun olarak kabul edilmiştir (Bolat, 2007: 46).

Milli Mücadele sonrası kutlanılan ulusal bayramlardan biri de 30 Ağustos Zafer Bayramı'dır. Ulusal mücadelenin zaferle neticelenmesiyle sonuçla Başkomutanlık Zafer Muharebesi'nin toplumun hafızasında canlı tutmak amacıyla 12 Nisan 1926 tarihinde çıkarılan 795 Sayılı kanunla resmi bayram olarak kutlanması kararı alındı. Dört maddelik kararın ikinci maddesine göre: "*Her yıl dönümünde bu bayram günü*

kuvayi berriye, bahriye ve havaîye tarafından tesit olunur ve Müdafaa-i Milliye vekâletinin tanzim edeceği programa göre Dumlupınarda ayrıca merasimi askerîye icra edilir ve bu günde bilûmumdevair ile mektepler tatil olunur”(TBMM, C. XXIV, 1.4.1926: 537). Recep Peker imzasıyla gönderilen genelgeyle bayramın kutlanmasına ilişkin kanun tüm vilayetlere gönderilmiştir.

Urfa'da Ulusal Bayramlar ve 11 Nisan Kurtuluş Bayramı'nın Kutlanması

Milli Mücadele'nin en yoğun çatışma yaşanan yerlerinden biri de Urfa'dır. Önce İngilizlerin akabinde Fransa'nın işgal etmeye çalıştığı Urfa'da, Ali Saip Ursavaş ve bölgedeki aşiretlerin bir araya gelmesiyle birlikte Fransızlara karşı direniş başlamıştır. Bu direniş akabinde 11 Nisan 1920 tarihinde Fransızlar, Urfa'dan çekilmek zorunda bırakılmıştır (Özçelik, 2003: 225). Fransızların, Urfa'dan çekildiği tarih olan 11 Nisan tarihi mahalli bir bayram olarak her yıl kutlanmaya başlanmıştır. 11 Nisan Urfa'nın kurtuluş bayramı 1624 Sayılı Kanunda yer alan “*vilâyetlerin umumî i İare teşkilât ve intihap işlerine ait vazifelerle mükelleftir. Vilâyetlerin umumî ve hususî ahvaline dair raporların, umumî müfettişlik ve teftiş heyeti raporlarının tetkiki ve bu raporlara ait muameleler şikâyet ve itiraz işleri, iane, seferberlik muameleleri, emniyete müteallik olmayan ve beynelmilel mahiyet arzeden ecnebi işleri, millî bayramlar ve merasim işleri ve vekâletten tevdi edilen diğer müteferrik işler dahi bu şube tarafından yapılır*”(TBMM, C.XIX, 24.05.1930: 311) denilerek mahalli bayramların Vilayet İdaresi Umum Müdürlüğü'nün İkinci Şubesi'nin görevleri arasında olduğu belirtilmiştir.

Urfa'da ulusal ve mahalli bayramların eldeki verilere 1930'lara kadar idari amirler etrafında kutlandığı anlaşılmaktadır. Tek Parti dönemiyle birlikte özellikle inkılapların henüz anlaşılmadığı anlaşılınca, ulusal ve mahalli bayramların toplum tarafından benimsenmesi amacıyla halkında yoğun olarak katıldığı bayramların kutlanmasına özen gösterildiği anlaşılmaktadır. 1930'lar ile birlikte ulusal ve mahalli bayramlarda devlet-millet ile birlikteliği göze çarpmaktadır. Bilhassa Urfa'daki kutlamalara bakıldığında ciddi bir katılımın olduğu hatta bu katılım yıldan yıla arttığı gözlenecektir.

Cumhuriyetin onuncu yılı olan 11 Haziran 1933 tarihinde çıkarılan 2305 sayılı yasal düzenlemeyle bayramların kutlanması sorumluluğu hükümete verildi. Bu tarihten itibaren ulusal bayramların coşkuyla kutlanması bu yasa da yer almaktadır. 1934 yılı içerisinde Urfa'da kutlanılan ilk bayram 11 Nisan Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluş bayramıdır. 11 Nisan günü çıkan yerel gazetelere bakıldığında İsmet İnönü ve Birinci Umumi Müfettiş Abidin Özmen'in Urfa'ya gelemediği, ancak Urfa'lıların kurtuluş bayramını kutlandığına dair telgraf gönderildiği belirtilmektedir (Yenilik, 11 Nisan 1934). 1934 yılındaki kutlamalar Urfa Halkevi tarafından organize edil-

miş olup, halkevinde yapılan kutlamalara yaklaşık 1250 kişi katılmış ve burada bir konferans ve konser düzenlenmiştir (Yazgan, 1935: 13). Aynı gün halkevinde Mavi Yıldırım Şeriyeye Mahkemesi adlı temsil kolunun tertip ettiği tiyatrodaki sergilenmiştir. Halkevinin köycüler şubesi de Mercihan Nahiyesi'ne giderek 1200 kişinin katıldığı konferans vermişlerdir (Yazgan, 1935, s. 24). Ulusal bayramlardan olan 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile ilgili olarak Halkevi tarafından üç gün boyunca Çocuk Balosu düzenlendiği ve baloya yaklaşık 1700 kişinin geldiği anlaşılmaktadır. Ayrıca Salih Bey tarafından da bir konferans düzenlenmiştir (Yazgan, 1935: 21). Önceki adı İdman Bayramı olan daha sonra Gençlik ve Spor Bayramı dolayısıyla, Urfa Halkevi'nde İdman Bayramı adlı konferans ve öğrencilerin düzenlediği gösterilere yer verilmiştir. 30 Ağustos Zafer Bayramı dolayısıyla önce Urfa garnizon komutanlığındaki resmigeçitten sonra öğrenciler tarafından düzenlenen etkinliklere yer verilmiş ve askerlerce yapılan fener alayları ile son bulmuştur. Akşam ise vilayet tarafından halkevinde balo düzenlenmiştir (Urfada Milli Gazete, 3 Eylül 1934). 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ise diğer bayramlara göre daha canlı geçmiştir. Valilikte başlayan kutlamalara Kumandan V. Miralay Kurt Cebe Bey de katılmış olup, öğrenciler tarafından etkinlikler ve halkevinde konferans yapılmıştır (Urfada Milli Gazete, 29 Ekim 1934). Ayrıca akşam halkevinde 183 kişinin katıldığı balo düzenlenmiştir (Yazgan, 1935: 13).

1935 yılı içerisindeki ilk kutlamalar Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluşu olan 11 Nisan bayramıdır. 1935 yılı içerisinde de kutlanan 11 Nisan Bayramı, okullardaki öğrencilerin de katıldığı törenlerle kutlanmış, savaşa katılmış olan Cevdet Baykal tarafından ise Urfa savaşını anlatan bir nutuk okurken İbrahim Kara Kapıcı ise şiir okumuştur. Milletvekilleri olan Fuat Gök, Refet Olken (Ölgen), Ahmet Yazgan, Muhiddin Dinç de töreni izleyenler arasındadır (Ulusal, 15 Nisan 1935: 1-2). Akşam ise Birinci Umumi Müfettiş Vekili Fuat Baturay'ın hazır olduğu konuklar için Urfa Halkevinde balo verilmiştir (Ulusal 15 Nisan, 1935: 2). 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı ile ilgili olarak Halkevi tarafından tertiplenen kutlamalar önce halkevinde başlamış daha sonra akşam da balo düzenlenmiştir. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı için hazırlanan gösteriler belediyenin önünde gerçekleştirilmiş, daha sonra halkevi tarafından hazırlanan konferansla sona ermiştir. Cumhuriyet Bayramı kutlamalarına ise yerel gazetede bilgileri göre milletvekillerinin Urfa'ya gelemediği, bayram dolayısıyla tertiplenen gösterilere halkın büyük destek verdiği, öğrencilerin gösterileri ise beğeniyle izlendiği ifade edilmektedir (Yenilik, 29 Ekim 1935: 2). 30 Ağustos Utku (Zafer) Bayramı kutlamaları önce Fırka Komutanlığı önünde başlamış, şehitlik tepesinde halkın da katıldığı görkemli bir resmigeçit düzenlenmiş, ordu komutanı Tuğgeneral Ferhat Akat ise halkı selamlamıştır (Ulusal, 5 Eylül 1935: 2). Akşam ise halkevinde zafer ile ilgili neşriyat şubesinde konferans tertip edilmiş daha sonra da balo yapılmıştır (Ulusal, 5 Eylül 1935: 1).

1936 yılında kutlamalara bağlı olarak Urfa Halkevi *11 Nisan Urfa Kurtuluşu 1920* adlı bir kitapçık hazırlamıştır (Neşriyatı, 1936). Urfa Halkevi Neşriyat Kolu Başkanı Bedri Alpay tarafından hazırlanan kitapçıkta savaşın kısa bir tarihi ve Hulusi Kılıçaslan'ın *Urfa'nın Kurtuluş Destanı* adlı şiiri yer almaktadır (Neşriyatı, 1936). 1936 yılı Cumhuriyet Bayramı kutlamaları isesaat 11'de Vali Atıf Ulusoglu tarafından halk selamlaması ve Cumhuriyetin kazanımlarını anlatan bir konuşma ile son bulmuştur (Yıldırım, 2016: 130).

1937 yılı kutlamalarına bakıldığında ise ilk kutlama Urfa'nın Kurtuluşu olan 11 Nisan Bayramı olarak gerçekleşmiştir. Belediye tarafından davet edilen saygınlardan (milletvekili) kutlamaya gelemediği ancak yazdıkları mektuplarla Urfa-lıların bayramlarını tebrik ettiklerini ifade edilmektedir (Akgün, 11 Nisan 1937: 1). Bayram dolayısıyla Urfa Halkevi'nde görev yapan kızların sergi açtıkları belirtilmektedir (Akgün, 11 Nisan 1937: 2). Belediye Başkanı Ömer Alay, gazeteye verdiği beyanatta şunları ifade etmiştir: "*Arı Türk Urfa'nın kendi yarattığı 11 Nisan Milli sevinç gününü tarih durmadıkça tekrar tekrar yaşayacağına inancım var*" (Yeni Işık, 11 Nisan 1937: 1). 11 Nisan programı ise şöyle açıklanmıştır: "*Bugün Nisanın 11 inci Pazar günü saat sekiz buçukta kurtuluşu kutlamak için bilimum memurun ve Zabitan, Asker, Jandarma, Polis Mektepler ve bütün Teşekküllerle Esnaf Cemiyetleri ve Halk Topçu taburunun bulunduğu binanın garbındaki meydana toplanılacak. Tam saat dokuzda kurtuluşun temsili başlayacaktır. Bu vakti bildirmek için hapişane damından üç el silah endah edilmiş. Temsil bittikten sonra şehir namına Belediye Reisi Ömer Alay, Encümen Üyesi Celal Özbek, Halkevi namına da Başkan Muzaffer Akaltun tarafından hazırlanmış olan kürsüde birer söylev vereceklerdir. Söylevlerden sonra Urfa mücadelesinde şehit düşen kahramanlar namına yapılan anıt ziyaret edilecektir. Belediyece hazırlanmış olan şenlik fişeklerle eski hükümet konağı meydanında şenlikler yapılacaktır*" (Yeni Işık, 11 Nisan 1937: 2). 23 Nisan Ulusal Egemenlik Bayramı ve Çocuk Bayramı ise Cuma günü, Urfa Kültür dairesi önünde saat dokuzda başlamış olup, Urfa'yı ziyarete gelen Korgeneral Galip Deniz ve Tümgeneral Ferhat Akad ile Vali'nin hazır bulunduğu törende önce üç öğrenci birer konuşma yapmışlar ardından ise Saniye Hanım, karanlık günlerden bahsederek, ulusal egemenliğin ülkeye kazandırdıklarından bahsedilmiştir (Akgün, 23 Nisan 1937: 2). Saat on bir ve on ikide Halkevinde çocukların bayramı kutlanmış, öğleden sonra da sinemada çocuklara yönelik gösteriler düzenlenmiştir (Yeni Işık, 23 Nisan 1937: 2). 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı dolayısıyla törenler kısa tutulmuş önce valilik refakatında askeri komutan ile halkevi başkanı, spor bölgesi başkanı kutlama yerine gelmişlerdir. Sonra İstiklal Marşı okunmuş, arkasından bir ortaokul öğrencisi ulu önderi anlatan bir konuşma yapmıştır. Konuşma bittikten sonra ortaokul öğrencileri tarafından hazırlanan jimnastik gösterileri ile 100 metre surat koşusu düzenlenmiştir (Akgün, 19 Mayıs 1937: 4). 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamaları ise şöyle başlamıştır. Pazartesi sabah dokuzda Cumhuriyet Meydanının-

da, Urfa Valisi, Halkevi Başkanı ve Tümgeneral Ferhat Akat'ın katıldığı törende önce Asteğmen Seyfi Öner, Milli Mücadele'nin tarihini anlatmış, akabinde Ferhat Akat bir konuşma yapmış, halkevindeki eğlenceden sonra program sona ermiştir (Yenilik, 31 Ağustos 1937: 1).

1938 yılının ilk mahalli kutlaması olan 11 Nisan Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluşu bayramı için Urfa'ya gelen Umumi Müfettiş Abidin Özmen, milletvekilleri Refet Ülgen, FuadGökbudak, Muhiddin Dinçsoy törenlere katılmışlardır. Törenler için 11 Nisan Pazartesi Belediye Parkında yer alan Atatürk büstünün açılış merasimi yapılır, Belediye Başkanı Ömer Alay ve Halkevi Başkanı Recep Gürel ise birer konuşma yapmışlardır. Daha sonra okul temsilcileri tarafından hazırlanan törenle merasim sona ermiştir (Akgün, 18 Nisan 1938: 4). 1938 yılının ilk ulusal bayramı olan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı 18 Nisan'da gerçekleşen büyük deprem dolayısıyla kutlanmadığı anlaşılmaktadır. 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ise Cumartesi Vali Kazım Demirel'in katılımıyla saat sekiz otuzda valilik binasında birçok kurumun amirlerinin katılımıyla başlamıştır. Dokuz ellide Cumhuriyet Meydanında halkın da katılımıyla büyük coşku içerisinde geçen bayram, törenle devam etmiş, saat on bir otuzda Atatürk'ün büstünü anma töreni yapılmış burada Belediye Başkanı Ömer Alay bir konuşma yapmıştır (Akgün, 4 Kasım 1938: 3-4).

1939 yılından sonraki yerel gazetelere bakıldığında gazetelerin birçoğunun önce haftalık sonra aylık çıkmaya başladığı Urfa'yla ilgili haberlere artık yeterince yer vermediği dahası İkinci Dünya Savaşı ile ilgili bilgilere yer verdiği görülmektedir. İlk mahalli bayram olan 11 Nisan Urfa'nın kurtuluşu bayramı için Salı günü saat sekiz otuzda Belediye parkında yer alan Atatürk büstü önünde İstiklal Marşı'ndan sonra Vali Kazım Demirel ve Belediye Başkanı Ömer Alay tarafından bir konuşma gerçekleştirilmiştir. Akabinde kurtuluş meydanında saat onda bir gösteri yapılmıştır (Yenilik, 11 Nisan 1939: 1). Gösteri sonrası askeri ve okulların da katıldığı gösteri düzenlenmiş olup gece vali tarafından halkevinde balo tertip edilmiştir (Yenilik, 14 Nisan 1939: 4). 23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı kutlamaları için eski hükümet meydanında saat sekizde toplanılmış olup önce İstiklal Marşı akabinde Onuncu Yıl Marşı söylendi. Ortaokul öğretmeni Akın Bey ve öğrencilerin okuduğu şiirlerle programa devam edildi. Tören daha sonra okulların katıldığı gösterilerle son buldu. Akşam da Uray Sineması'nda tiyatro etkinliği düzenlendi (Yenilik, 25 Nisan 1939: 1). 19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı ise Cuma günü şehrin bayraklar donatılmasından sonra saat on üçte vali, kor ve tüm generallerin katılımıyla başladı. Vali Kazım Bey'in Atatürk'ün Samsun'a çıkışıyla başlayan Milli Mücadele ile ilgili bir konuşma yapmış akabinde Orta okul Spor öğretmeni Sefa Bey'in 19 Mayıs Bayramı hakkında kısa bir değerlendirmede bulunmuştur. Okulların spor şenliklerinden sonra 50 ve 100 metrelerde kız ve erkek öğrencilerin katıldığı müsabakalar yapılmıştır (Yenilik, 23 Mayıs 1939: 1). 1939 yılı içerisinde

de Cumhuriyet Bayramı kutlamalarının Urfa Valisi Kazım Demirer tarafından belirlendiği Pazar günü saat dokuz otuzda valilikteki kutlamalar neticesinde vali tarafından bir konuşma yapılmıştır. Cumhuriyet meydanındaki gösteriler sonrası halkevine geçilmiş, halkevi bandosu tarafından tertip edilen bir konser verilmiştir (Yenilik, 14 Nisan 1939: 1). Bu arada bayram için yirmi bir adet top atışı yapılmış, saat on beşte atlı ve cirit oyunları sergilenmiş, saat yirmide vali tarafından balo verilirken, halkevinde de tiyatro sergilenmiştir (Işık, 29 Ekim 1939: 4). 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamaları töreni saat sekiz otuzda törenle başlamış olup, okulların resmi tören geçidi sonrası Vali ve subay olan Fevzi Atilla'nın konuşmaları ile tören sona erdi. Akşam ise ordu evinin önünden başlamak üzere fener alayları eşliğinde kutlamalar gerçekleştirilmiştir (Işık, 30 Ağustos 1939: 1).

1940 yılı, İkinci Dünya Savaşı'nın hissedildiği bir yıl olmuştu. Buna rağmen vatandaşların morallerini yüksek tutmak amacıyla bayramların kutlanmasına azami dikkat edilmiştir. 11 Nisan Urfa'nın kurtuluş bayramı saat dokuzda topçu kışlasından atılan üç el topla başladı. Şehir adına Belediye Başkanı Ömer Alay, Vali Kazım, Milletvekili Şeref Uluğ ve Ratıp Akdeniz'in, kısa birer konuşmaları sonrası şehitliğe çelenk bırakıldı. Ardından Mustafa Kemal'in büstüne çelenk koyuldu ve bu arada su çeşmesi açılış merasimi yapıldı (Akgün, 11 Nisan 1940: 1). Diğer taraftan halkı eğlendirmek için çeşitli etkinlikler düzenlendi. Akşamda halkevi salonunda balo yapıldı. Halkevinin temsil kolu tarafından da İstiklal adında milli bir piyes gösterime sokuldu (Işık, 11-12 Nisan 1940: 1). 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı kutlamaları ise saat 9.00'da Cumhuriyet Meydanı'nda okullardaki gösterileri yapacak öğrencilerin toplanmasıyla başladı. Akabinde saat dokuz otuzda Vali Kazım Demirer, çocuk esirgeme kurumunun önemine binaen bir konuşma gerçekleştirdi. Vatandaşların katılımıyla gerçekleştirilen törende iki öğrenci tarafından şiir okundu, sonra ise çocuklar tarafından Atatürk'ün büstüne çiçekler konularak tören sona erdi (Akgün, 23 Nisan 1940: 1). 25 Nisan 1940'da ise halkevinde çocuk balosu tertip edildi (Işık, 23 Nisan 1940: 2). 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı için Pazar günü saat sekizde Cumhuriyet Meydanı'nda toplanılmış akabinde İstiklal Marşı ve Vali Kazım Demirer'in konuşmaların sonra Uray Bahçesi'nde yer alan Atatürk'ün büstüne çelenk bırakıldı, tören *dağ başını du-man almış* marşı ile öğrencilerin gösterileriyle devam etmiştir. Bu arada sporcular tarafından halat çekme yarışı, engelli koşu müsabakası, yüz metre sürat koşusu, yumurta yarışı, voleybol müsabakası yapılmıştır. Yarışmayı kazananlara Vali Kazım Demirer tarafından çeşitli ödüller takdim edildi. 20 Mayıs 1940 Pazartesi akşamı halkevinde tiyatro gösterisi yapılacağı bildirilmiştir (Işık, 19 Mayıs 1940:2).30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamaları Cuma sabahı saat sekiz otuzda Hükümet binasının arkasındaki spor salonunda başladı. Kutlamalara vali ve tümen komutanı da katıldı. Törende okunan nutuk sonrası yirmi adet top atışı gerçekleştirildi. Top atışı sonrası sırayla okullar valinin önünden geçerek valiyi selamladılar. Akşam da

ordu evinin önünden başlayarak tüm şehir dolaşarak fener alayı yakıldı (Akgün, 30 Ağustos 1940: 2). 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı törenleri ise saat dokuz otuzda Cumhuriyet Meydanı'nda başladı. Törene Vali Kazım Demirer, halkevi başkanı ve Türkçe öğretmeni Ratıp Akdeniz birer konuşma yaptılar (Akgün, 29 Ekim 1940: 2). Akşam ise halk için davullu zurnalı bir eğlence tertip edilmiş Vali Kazım Demirer tarafından ise halkevinde bir balo düzenlendi (Işık, 29 Ekim 1940: 2).

1941 yılının ilk kutlaması Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluşu olan 11 Nisan Bayramı'dır. Bayram dolayısıyla Umumi Müfettiş Abidin Özmen de Urfa'ya gelmiştir. Kutlama töreni saat dokuzda Umumi Müfettiş Abidin Özmen, General Galip Deniz, Vali Kazım Demirer ve Belediye Başkanı Ömer Alay'ın Cumhuriyet Meydanı'na gelmesiyle başladı. Vali ile belediye başkanının konuşmalarından sonra Halkevi'nden Türkçe öğretmeni Ratıp Akdeniz'in söyleviyle tören sona erdi. Bu arada törene telgraf gönderen, Cumhurbaşkanı İnönü, Başbakan Refik Saydam ve Meclis Başkanı Abdülhalik Renda'nın kutlama mesajları okundu (Işık, 14-15-16 Nisan 1941: 1). Ulusal bayramlar içerisinde önemli bir yere sahip olan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı törenleri ise saat onda hükümet meydanında vali, belediye başkanı, halkevi başkanı ve öğrencilerin katılımıyla tören başladı. Tören sonrası Türkçe öğretmeni Ulusal Egemenlik ile ilgili bir konuşma yaptı. Daha sonra asfalt caddesi üzerinde resmigeçit yapılarak tören son ermiştir (Işık, 23 Nisan 1941: 1). Görülüyor ki İkinci Dünya Savaşı başladığından beri gerek mahalli bayramlar ve gerekse ulusal bayramların rutin bir şekilde yapıldığı görülmektedir. Bunda hem savaş psikolojisinin hem de yaşanan ekonomik krizin büyük önemi olduğu vurgulanabilir. 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı dolayısıyla tören önce Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün gönderdiği imzalı fotoğrafı Halkevi'ne asıldı. Saat on dörtte Vali Kazım Demirer'in halkevine gelmesiyle tören başladı. Tören sırasında ortaokul öğretmeni Ratıp Akdeniz tarafından bir konuşma yapıldı. Halkevindeki tören bando takımının Onuncu Yıl marşını söylemesiyle öğrencilerin başlattıkları gösteriler ile şehir turu yapıldı. Ardından belediye önünde toplanan halka yönelik ortaokul öğrencilerinden biri *Beden Terbiyesi* adlı bir konuşma gerçekleştirildi (Işık, 20 Mayıs 1941: 1). 30 Ağustos Zafer Bayramı'nın 19'uncu yıl bayramı saat sekizde Vali ve tüm komutanların katılımıyla başladı. Resmigeçit sonrası ordu tarafından düzenlenen baloya tüm halk davet edildi. Balo saat on beşte sona erdi. Ardından Urfa Halkevi Temsil Kolu tarafından *30 Ağustos* adlı piyes sergilendi (Işık, 1 Eylül 1941: 1). 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı kutlamaları ise resmi tören akabinde ortaokul öğretmenlerinden Yusuf Ziya Akın ve Ratıp Akdeniz tarafından birer konferans verildi. Konferans devam ederken *Dağ Başını Duman Almış* marşları söylenmeye başlandı (Akgün, 30 Ekim 1930: 1). Tören sırasında vali resmi törene katılan asker ve öğrencileri selamlayarak tören sona erdi. Akşamda balo düzenlendi (Işık, 31 Birinci Teşrin: 1).

1942 yılı kutlamaları ise öncelikle Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluş bayramı olan 11 Nisan Bayramı ile başladı. Saat dokuz otuzda Cumhuriyet Meydanı'nda başlayan törenler sırasında vali ve halkevi başkanının katılımıyla gerçekleştirildi. Belediye Başkanı Ömer Alay, Ratıp Akdeniz ve Haydar Ataseven tarafından birer konuşma yapıldı. Tören, resmigeçit sonrası sona ermiştir (Işık, 13 Nisan 1941: 1). 23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı kutlamaları saat dokuz on beşte vali ve komutanların katılımıyla başladı. Tören sırasında öğretmenlerden Sadiye Günal ve Milli Eğitim Müfettişi Ziya Gülaydın da burada birer konuşma yaptılar. Akşamda halkevinde çocuklara *Türk İstiklalinde Terakki Hamleleri* adlı film gösterildi (Işık, 25 Nisan 1942: 2). 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ise valilik tarafından hazırlanan merasimle başladı. Merasim açılış konuşmasını Vali HasipKoylan gerçekleştirmiş, akabinde belediye başkanı ve halkevi başkanı bir nutuk okudular. Nihayetinde öğretmen Haydar Ataseven'in konuşmasıyla tören son buldu. Halkevinde ise bir tiyatro gösterime sokuldu.

1943 yılında gerçekleştirilen 11 Nisan Bayramı kutlamaları coşkuyla geçtiği anlaşılmaktadır. Pazar günü saat sekiz kırk beşte Kurtuluş Meydanı'nda başladı. Vali HasipKoylan ve Belediye Başkanı Ömer Alay'ın söylevleriyle başlayan kutlamalar, temsili Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluşu sergilendi. Umumi Müfettiş Abidin Özmen tören boyunca halkı selamladı. Ardından törene katılan idarecilerle birlikte Atatürk'ün büstüne çelenk bırakıldı. Bu yılki törenlere Cumhurbaşkanı İnönü, Meclise Başkanı Abdülhalik Renda, CHP Genel Sekreteri Menduh Şevket Esenal, Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak birer kutlama telgrafı gönderdiler (Yenilik, 15 Nisan 1943: 1). Halkevinde ise halka açık eğlence tertip edildi, akşam da halkevinde bir balo düzenlendi. Pazartesi günü de halkevinde *Erkek Güzel* adlı piyes sergilendi (Yenilik, 12 Nisan 1943: 3). 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı kutlamaları Çarşamba günü saat on beşte Spor Salonunda başladı. Bayram dolayısıyla spor hocası Fikri Bey tarafından bir konuşma yapıldı (Yenilik, 20 Mayıs 1943: 1).

1944 yılı kutlamalarına bakıldığında ilk kutlama 11 Nisan Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluşu için yapılmıştır. Bu yıl ki kutlamalara Umumi Müfettiş Avni Doğan da katılmıştır. Salı günü saat dokuzda başlayan kutlamalar, temsili Urfa Savaşı gösterimi yapılmış ardından Halkevi Başkanı Salahattin Atabey, Belediye Başkanı ve öğrencilerden Salahattin Kablam birer konuşma yapmışlardır. Tören sona erdikten sonra şehitliğe gidilmiş orada şehitliğe çelenk konulmuştur. Öğleden sonra ise Şehir Kulübü parkında yer alan Atatürk anıtına saygı duruşunda bulunulmuştur. Saat on beşte müzik öğretmeni Şükrü Dölen tarafından hazırlanan konser dinletisiyle kutlamalar sona ermiştir (Yenilik, 13 Nisan 1944: 1). Atatürk'ün Samsun'a ayak bastığı günün yirmi beşinci yıl dönümü kutlamaları olan 19 Mayıs Bayramı, saat sekizde Cumhuriyet Meydanı'nda öğrencilerin gelmesi ve saat do-

kuzda Vali Hasip Koylan'ın tören açılış konuşmasıyla resmi tören başladı. Ardından Milli Eğitim Müdürü Recep Çekic ve Kız Enstitüsü Müdürü Nedime Kamışlı birer nutuk okudular. Söylevlerden sonra kız ve erkek öğrencilerin gösterileri izlendi. Öğleden sonra ise Halkspor Gençlik Kulübü'nün voleybol sporcularının gösterileri yapıldı. Akşam ise halkevi tarafından temsil gösterildi (Yenilik, 22 Mayıs 1944: 1). 30 Ağustos kutlamaları ise sekiz kırk beşte ordu evindeki kabullerle başladı. Akabinde dokuzda merasim meydanında resmi tören yapıldı. Burada vali, komutanlar ve Teğmen Necdet Atakan tarafından birer konuşma yapıldı. Akşam da ordu evinde balo düzenlendi. Halkevinin temsil kolu tarafından 31 Ağustos ve 1 Eylül akşamları tiyatro gösterisi sahneye konuldu (Yenilik, 3 Eylül 1944: 1).

1945 yılı 11 Nisan kutlamaları için Umumi Müfettiş Avni Doğan Urfa'ya gelmiştir. 11 Nisan Bayram töreni Çarşamba günü saat dokuz otuzda başlamış, geçit töreni sonrası Urfa Milletvekili Suat Yetkin saat on otuzda halkevinde Urfa'nın milli mücadeledeki yerini belirten bir konuşma yapmıştır (Yenilik 14 Nisan 1945: 2).

1946 yılı için 11 Nisan kutlamaları Perşembe günü saat dokuz otuzda başladı. Halkın sevinç ve yoğun katılımıyla önce resmi tören gerçekleştirildi. Hemen akabinde Urfa savaşının kısa bir anısını ortaya koyan temsili savaş yapıldı. Savaş sonrası okulların gösterileriyle tören sona erdi. Bazı okul temsilcileriyle devlet erkânı Şehitliği ziyaret ederek şehitliğe çelenk bıraktılar. Tören sonrası belediye tarafından Aynizeliha bahçesinde halka yemek verildi. Akşamda halkevinde piyes ve tiyatroya yer verildi (Yenilik, 11 Nisan 1946: 6). 1947 yılında 11 Nisan ve 23 Nisan Milli Hâkimiyet ve Çocuk Bayramı, yaşanan veba salgı dolayısıyla gerçekleştirilememiştir (Akgün, 11 Nisan 1947: 1).

1948 yılı ilk kutlaması 11 Nisan Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluşu bayramıdır. Kurtuluş Meydanı tören yerine gelen Belediye Başkanı Hacı Mustafa Züllüader Osman'ın açılış konuşmasıyla resmigeçit başladı. Resmigeçit yapılırken ciddi manada yağmur olmasına rağmen düzenlenen tertip bozulmadı. Resmigeçit sonrası şehre gelen Hacı Bedir Ağa, Refik Koraltan, Fuat Köprülü ve etrafındakilere halkevi salonunda bir yemek verilmiştir. Akşam Ankara radyosunda kırk beş dakikalık bir program yapılmıştır. Urfalı Profesör Celal Saraç radyoda Urfa'nın kurtuluşu ile ilgili bilgi vermiştir (Yenilik, 13 Nisan 1948: 2). Diğer taraftan halkevinde "Yurdum İçin" ve "Bir İlan Hatası" adlı piyesler sergilenmiştir. 19 Mayıs Spor ve Gençlik Bayramı törenleri her zamanki gibi stadyumda gerçekleştirilmiş, resmi törenden sonra kız enstitüsü ile erkek öğrencilerin oluşturduğu grup, jimnastik gösterilerinde bulundular. Akabinde spor müsabakaları yapılarak tören sona ermiştir (Yenilik, 19 Mayıs 1945: 2). Cumhuriyet bayramı kutlamaları için hazırlanan törenden sonra Vali Ali Rıza Bey'in Cumhuriyetin faziletlerini belirten konuşmasından sonra davul ve zurnalarla halk halay çekmiş, akşamda vali tarafından halkevinde balo verilmiştir (Yenilik 3 Kasım 1948: 1).

1949 yılı içerisindeki 11 Nisan Bayramı için Urfa milletvekili Rıza Soyer, Esat Tekeli, Vasfi Gerger, Osman Agan ve Atalay Akan gelmişlerdir. Diğer taraftan Demokrat Parti kurucularından Refik Koraltan, Fuat Köprülü kutlamalar için hazır bulundular(Urfa Postası, 15 Nisan 1949: 1). Belediye Başkanı Celal Güllüoğlu tarafından Urfa'nın düşman işgalinden kurtulmasını ifade eden bir konuşma yapıldı. Konuşmasında kanında Türk kanı dolaşan Urfalıların Fransız işgalini kabul edemeyeceğini, bunu atmış bir gün içerisinde gösterdiğini belirtti Akabinde törene katılanlarla birlikte Şehitlik ziyaret edildi ve çelenk konularak tören sona erdi (Yenilik, 15 Nisan 1949: 1). 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı töreni Perşembe günü sabah sekizde lise, sanat ve kız enstitüsü sporcuları tarafından Atatürk'ün büstüne çelenk konulmasıyla başlamış, daha sonra bütün okulların öğrencileri stadyuma geçmişlerdir. Stadyumda yapılan törende okullar arasında atletizm ve jimnastik yarışmaları yapılmıştır. (Urfa Postası, 20 Mayıs 1949: 1). Yarışmaları kazananlara ödülleri Vali Ali Rıza Ünal verirken, kutlamalar orduevinde verilen bir bahçe partisi ile sona ermiştir (Yenilik, 21 Mayıs 1949: 1).

Sonuç

İyd-i Milli bir hürriyet bayramı olarak kutlanmaya başlanmıştı. Ancak bu bayramın kutlanması esasen II. Abdülhamit'e karşı bir siyasal rövanşın toplum olarak kabul edilmesiydi. 1935 yılına kadar da bu bayram kutlandı. Ancak yeni kurulan Cumhuriyet Türkiye'si, Osmanlı Devleti'nin bayramını miras alma konusunda çekingen davrandığı en başından belliydi. Özellikle uluslaşmanın yoğun olarak yaşanması amacıyla milli hâkimiyet, cumhuriyet ve kurtuluş kavramlarının bayramlaştırılması ve Atatürk figürünün toplum tarafından somutlaşması için bayramlar önemli propaganda araçlarıydı. Bu amaçla 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı ve 30 Ağustos Zafer bayramları devletin resmi törenleriyle halkın kucaklaşması hedeflendi. Temel bir başat olarak Urfa'da milli bayramlar olgusunun yanı sıra Urfa'nın düşman işgalinden kurtuluşu olan 11 Nisan bayramı da 1935'den itibaren aralıksız kutlanmasına dikkat edildi. Hemen hemen bütün bayramlardaki resmi tören kutlamaları birbirine benzemektedir. Ayrıca Urfa'da kutlanan bu bayramları genellikle valilik ve halkevi ortak yapmaya özen gösterirken halkın da bu sevince ortak edilmesi önemliydi. Diğer taraftan Urfa'nın mebusları ile Umumi Müfettiş olan Abidin Özmen ve Avni Doğan'ın Urfa'daki kutlamalara katılmaya çalıştığı anlaşılmaktadır.

Sonuç yerine söylenilebilecek önemli ifadelerden biri de bilhassa Urfa'nın kurtuluşu olan 11 Nisan Bayramı, halkın deyimiyle Saco(Fransızların Urfa'daki Komutanı) Bayramında Urfa'nın Fransızlardan kurtulma gösterisinin sunulması halkın coşkusunu bir kat daha artırdığı gözlenmiştir.

KAYNAKLAR

Eserler

- ALKAN, M. Öznur (2011), “23 Nisan’ın Gayri Resmi Tarihi”, *Toplumsal Tarih*, ss. 52-62.
- ALKAN, M. Öznur (2011), “Osmanlı İdman Bayramı’ndan Atatürk’ü Anma, Gençlik ve Spor Bayramı”, *Toplumsal Tarih*, ss. 30-42.
- BEŞİKÇİ, Mehmet (2012), *The Ottoman Mobilization of Manpower in the First World War*, Leiden&Boston, Brill.
- BOLAT, Bengül Salman (2007), *Milli Bayram Olgusu ve Türkiye’de Yapılan Cumhuriyet Bayramı Kutlamaları*, Ankara Üniversitesi Basılmış Doktora Tezi.
- BORA, Tanıl (2017), *Cereyanlar, Türkiye’de Siyasi İdeolojiler*, İstanbul, İletişim Yayınları.
- GÜNDÜZ, Mustafa (2010), *Osmanlı Mirası Cumhuriyet’in İnşası: Modernleşme, Eğitim, Kültür ve Aydınlar*, İstanbul: Lotus Yayınevi.
- HUNT, Leynn Avery (1984), *Politics, Culture, and Class in the French Revolution*, London, University Of California Press.
- MAHMUT, Kaşgarlı. (1985), *Divan-ı Lügat’it- Türk*, Ankara, Türk Dil Kurumu Yayınları.
- NEŞRİYATI, Urfa (1936), *11 Nisan Urfa Kurtuluşu 1920*, Urfa, Urfa İlbaylık Basımevi.
- OĞUZKAN, Ferhan (1997), *S. Selim Tercan Yaşamı ve Hizmetleri*, Ankara, Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- ÖZÇELİK, İsmail (2003), *Milli Mücadele’de Güney Cephesi Urfa*, Ankara, Atatürk Araştırma Merkez.
- UZUN, Hakan (2010), Milletin İradesiyle Oluşan Bir Bayram: Atatürk’ü Anma 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı Kutlanması, *Karadeniz Araştırmaları*, ss. 109-125.
- ÜSTEL, Füsun (2011), *Makbul Vatandaş’ın Peşinde: II. Meşrutiyet’ten Bugüne Vatandaşlık Eğitimi*, İstanbul, İletişim Yayınları.
- YAMAK, Sanem (2008), “Meşrutiyetin Bayramı: 10 Temmuz İd-İ Millisi”. *İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, ss. 323-342.
- YAZĞAN, Kazım (1935), *Urfa Halkevi, Bir Yıllık İş Sayımı*, Ankara, Ulusal Urfa V. Matbaası.
- YILDIRIM, Yüksel (2016), *Urfa Halkevi 1934-1951*, Ankara, Nobel Bilimsel Eserler.

Gazeteler

Akgün

Işık

Urfa Postası

Urfa’da Milli Gazetede

Yeni Işık

Yenilik

Resmi Yayınlar

Meclisi Mebusan Zabıt Ceridesi

TBMM ZC

